

уже за своєю природою тісно пов'язані з етикою, мораллю. «Гра і спорт – це галузі людської діяльності, в основі яких лежить моральна поведінка. Моральність і пов'язаний з нею певний «дух», образ думок і почуттів, що користуються загальною повагою, властивий спорту не як певний зовнішній атрибут, а як елементарні і необхідні передумови» (Е. Майнберг, 1984).

Тому ідеї, закладені П'єром де Кубертенем у концепцію олімпійської освіти, актуальні і нині. Адже активне впровадження ідеології олімпізму в навчальні заклади дало змогу протидіяти негативному впливу вулиці, засобів масової інформації, протистояти соціальним хворобам; сприяти формуванню потреби до занять фізичною культурою і спортом, здоровому способу життя, відмові від згубних звичок, що, в свою чергу, є фундаментом благополучної, патріотичної, гуманістично орієнтованої нації [3].

Список літератури:

1. Ермолова В.М.. Олімпійська освіта: теорія і практика / В.М. Ермолова. – К.:Олімпійська література / 2011.- 335 с.
2. Сергій Бубка, Марія Булатова. Олімпійське сузір'я України. – Київ, 2010.- 165с.
3. Палічук Ю. І. Олімпійська освіта в засобах масової інформації / Ю. І. Палічук, А. Г. Васильчук, Ю. І. Курилюк // Матеріали регіонального науково-методичного семінару «Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодні» за ред. Огністого А.В. – Тернопіль: В-во СМТ «ТАЙП», 2015. – С.109-112
4. Paliichuk Y., Dotsyuk L., Kyselytsia O., Moseychuk Y., Martyniv O., Yarmak O., Galan Y. The influence of means of orienteering on the psychophysiological state of girls aged 15-16-years. *Journal of Human Sport and Exercise*. 2018. Vol. 13, No 2. P. 443-454. (SNIP): 0.904. (SJR): 0.429.

Сопотницька О.В¹ Сопотницький Р.С².

ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНІ ТОВАРИСТВА ГАЛИЧЧИНИ НА ПОЧАТКУ ХХСТ.

¹Тернопільський національний педагогічний університет ім.В.Гнатюка

²Тернопільська загальноосвітня школа №27

Анотація. У публікації розкрито історичні аспекти перших спортивних товариств на західноукраїнських землях, що спричинило появу та поширення в галицькому краю багатьох ігрових видів спорту і в тому числі волейбол.

Annotation. The publication describes the historical aspects of the first sports societies in Western Ukraine, which led to the emergence and spread in the Galician region of many sports and volleyball.

Історія фізичної культури і спорту українців довгий час перебувала поза увагою серйозних дослідників. Нині, будуючи систему фізичного виховання Незалежної України, ми мусимо вдвлятися не тільки в майбутнє, але й у минуле. Саме в минулому черпаємо натхнення, знаходимо мудрість, запозичуємо досвід. Адже те, що ми творимо, виборюємо, вже не раз в інших історичних умовах робили наші батьки і діди. Тепер їхній досвід стає для нас доступним і, нарешті, по - справжньому беремося за його вивчення, хоча деякі важливі документи вже назавжди втрачені і встановлювати історичні факти буде нелегко [4].

Виникнення перших спортивних товариств на західноукраїнських землях спричинило появу та поширення в галицькому краю багатьох видів спорту. Але, оскільки спортивні товариства формувалися в основному за національною ознакою, то висвітлення історії розвитку окремих видів спорту в Західній Україні має свою специфіку. Розвиток виду спорту як цілісного явища, його історія, специфічні особливості складаються з доробку й досягнень усіх спортивних товариств, що діяли на одній території в зазначений період. В Галичині, як і в усій Західній Україні, маємо цілий спектр національних спортивних структур. При цьому існували вони досить автономно - співпраця, приміром, польських і українських товариств була обмежена. Польський спорт у 20-30-і роки розвивався в Галичині на державному рівні, користувався державною підтримкою й був зорієнтований на міжнародну спортивну арену (Польща з 1919 року член МОК). Українські клуби, насамперед об'єднані в Українському Спортовому Союзі, заангажувалися на національну культуру. Це була до певної міри замкнена система, що не давало широких можливостей для реального поступу в окремих видах спорту, знижувало рівень боротьби, зменшувало значимість спорту як фактору реалізації максимальних людських можливостей [4].

Зважаючи на різні ціннісні орієнтації спортивних товариств Галичини, різним був і рівень розвитку окремих видів спорту. Досліджувати історію окремих видів спорту на західноукраїнських землях, очевидно, слід у розвитку з окремими національними групами спортивних товариств. Такий аналіз дасть можливість отримати цілісну картину розвитку того чи іншого виду спорту.

Загальна тенденція, що панувала в українських клубах, спрямованість не досягати найвищих результатів, а широко залучати молодь до спорту, зацікавити її багатьма новими видами фізичних вправ. Лідери українського спортивного руху вбачали за головне не рекорди одного-двох спортсменів, а масовість і всебічність спортивної роботи, вважаючи спорт одним із важливих елементів національної культури й національного відродження. Така спрямованість до пріоритету масовості над майстерністю пояснюється значною мірою авторитетом і впливом сокільської ідеї, яка, власне, й заперечувала змагальну сутність спорту.

Коли Галичина опиняється під протекторатом Польщі (1919-1939 рр.), то ситуація кардинально змінюється на гірше порівняно з австро-угорським періодом. Для координації спортивного руху державою створюється Зв'язок Польський Зв'язків Спортових (ЗПЗС). Туди входять окружні ліги з різних видів спорту (баскетбол, волейбол, гандбол, хокей, футбол, пінг-понг, велоспорт тощо). Вони склались з вищої ліги (А) та нижчих (Б, С). На початку 1920-х років ЗПЗС було об'єднано з «Польським Олімпійським Комітетом», який розташовувався у Кракові. Після затяжних дискусій польська державна адміністрація створила нову центральну установу під назвою «Державний Уряд Фізичного Виховання і Фізичної Підготовки» (ДУФВіФП) з центром у Варшаві. Йому було підпорядковано всі галузі Фізкультурного руху. Клуби ставали його членами, кожний спортивний сектор мав свої підрозділи (теніс, бокс, легка атлетика, гімнастика тощо) [3].

Такі ігрові види спорту, як «кошиківка» (баскетбол), «відбиванка» (волейбол), «пориванка» (гандбол), «сітківка» (теніс) за певними винятками розвивались у двох національних площинах окремо в польських та в українських товариствах [1].

Особливої популярності волейбол набуває завдяки своїй легкодоступній організації змагань. Тренування, як правило, відбувалися на численних майданчиках львівських клубів. У командних змаганнях з волейболу у львівській "залі зимовій" брали участь клуби "Сокіл-Матір", "Стрілець", «Сокіл II», РКС, "Чарні", "Погонь". Змагання відбувались як серед жіночих, так і чоловічих команд. Ведучи мову про волейбол, необхідно зауважити, що у міжвоєнний період такі види командних змагань з м'ячем, як волейбол, баскетбол, гандбол становили у більшості клубах єдину секцію ігрових видів спорту, а відповідно одні й ті ж гравці могли виступати у різних видах [5].

Що стосується гуртків і волейбольних команд українських спортивних товариств, то їхні потуги були в першу чергу спрямовані на масовий фізкультурний розвиток [6].

Розвиток волейболу спрямовувався, в основному, на широке залучення молоді до занять спортом. Але рівень техніко-тактичної майстерності спортсменів був невисоким і бракувало кваліфікованих тренерів; обмеженими

були контакти з провідними командами краю. З розвитком волейболу тісно пов'язана діяльність громадських спортивних діячів, котрі сприяли виданню науково-методичної літератури, розробленню правил змагань, дбали про розвиток спеціальної термінології.

Посібник «Відбиванка» Степана Гайдучка став першим підручником з волейболу на західноукраїнських землях. Ця праця показала обізнаність автора з іншомовною літературою. Вперше, як основне джерело, використано харківське видання підручника «Спортивні ігри». Водночас з питанням історичного розвитку

волейболу та технічною підготовкою волейболістів автор чимало уваги приділяє проблемам організації змагань, діяльності суддів, тлумаченню окремих пунктів правил гри [2].

Активний розвиток українських спортивних товариств Галичини, зростання зацікавленості до окремих видів спорту на основі національного розмежування змушували шукати і впроваджувати нові форми організації змагань. Це особливо стосувалось тих українських спортивних осередків, які обмежували свої контакти зі структурами польського спорту. Так, наприклад, цікавими були змагання «трійкові турніри з відбиванки» (у цих змаганнях команда могла складатися тільки з трьох учасників). Відбувались масові спортивні змагання і для окремих груп населення, як, наприклад, «спортове свято сільських дружин» [7].

Висновки. Отже, з початком ХХ ст. в Галичині починають утворюватися перші спортивні клуби, діяльність яких вже на початку 30-х років дає помітні результати в громадсько-суспільному житті краю. І характерна риса розбудова осередків за національною ознакою. Значну частку спортивних товариств Галичини становили українські клуби. Найбільше визнання здобули серед інших СТ „Україна” (Львів), УСТ «Поділля» (Тернопіль), «Буй Тур» (Станіславів), «Сянова Чайка» (Перемишль), Карпатський Лещетарський Клуб, українське туристично-краєзнавче товариство «Плай» та інші. Відзначимо, що менша частина українських клубів входила до Польських державних, спортивних структур, інша частина виключала можливість офіційної співпраці з польськими спортивними організаціями й утворювала ядро власне українського національного спорту [1].

Список літератури:

1. Вацеба О. *Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні*. Івано-Франківськ.: Лілея-НВ, 1997.
2. Гайдучок С. *Відбиванка*. Львів: накладом "Сокола- Батька", 1937. 37 с.
3. Дробний П.Д.. *Класичний волейбол – чинник фізичного і національного виховання молоді у світі. II-й рекреаційний етап (1895-1918 рр.), 1-го рекреаційно-фізкультурно-спортивного періоду (1895 - 1964рр.): методичні рекомендації/ Серія: «Історія волейболу». - Львів: Львівський державний університет фізичної культури, 2013. – 50 с.*
4. ДжульВ. *Особистість в контексті утвердження української ідеї// Матеріали Всеукраїнської наук. конф. «Спорт і національне відродження»*. Львів, 1993
5. Нога О.П. *Світ Львівського спорту 1900-1939. Спортдосягнення, товариства, архітектура, вбрання, мистецтво*. - Львів: НВФ «Українські технології», 2004. 784 с.
6. *Сокільські краєві першенства у відбиванці // СБ. -Л., 1937. — Ч. 10. — С.3.*

7. Трофим'як Б.Е. Гімнастично-спортивні організації у національно-визвольному русі Галичини (друга половина XIX ст. – перша половина XX ст.). - Тернопіль: Економічна думка. - 2001. — 694 с.

Шандригось В.І.
<http://orcid.org/0000-0002-1511-4559>
Шандригось Г.А.

АНАЛІЗ ДОСЯГНЕНЬ КРАЇН-УЧАСНИЦЬ В ЗМАГАННЯХ З ВІЛЬНОЇ БОРТЬБИ НА ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Анотація. У статті представлені результати системно-історичного аналізу досягнень борців вільного стилю різних країн на Олімпійських Іграх. Виявлено, що вільна боротьба була включена в програми 26 Олімпіад, і за цей період було розіграно 216 комплектів нагород. До числа переможців Олімпійських ігор входили представники 29 країн, а призерами Олімпіад ставали борці 53 держав. Це позитивно характеризує вільну боротьбу як вид спорту, гідний для збереження його в програмах майбутніх Олімпійських Ігор.

Ключові слова: Олімпійські Ігри, вільна боротьба, країни-учасниці, медалі, МОК, ФІЛА (UWW), правила змагань, олімпійський статус.

Annotation. The results of system-historical analysis of achievements of wrestlers of free style from different countries at the Olympics are presented in the article. Revealed that wrestling was included in the Olympics program 26, and during that time has been played 216 sets of medals. In the number of winners of the Olympics representatives were included 29 countries, and the wrestlers of a 53 countries became the prizewinners of Olympiads. This positively describes wrestling as a sport worthy of preservation for its programs in the upcoming Olympic Games.

Keywords: Olympic Games, free style wrestling, participating countries, medals, IOC, FILA (UWW), the rules of competition, the Olympic status.

У вересні 2013 року на засіданні МОК Міжнародній федерації боротьби (тодішній – ФІЛА) вдалося відстояти всі три дисципліни спортивної боротьби в якості олімпійських видів спорту, прийнявши рішення залишити спортивну боротьбу в програмі Олімпійських ігор 2020, 2024 рр. [1, 4].

Виключення спортивної боротьби з програм Олімпіад, причому відразу трьох її видів, могло завдати непоправної шкоди всьому олімпійському руху, посилило би антагонізм між представниками